

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

MEGEP

(MESLEKİ EĞİTİM VE ÖĞRETİM SİSTEMİNİN
GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ)

EL SANATLARI TEKNOLOJİSİ

YORGAN DİKMEYE HAZIRLIK

ANKARA, 2010

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen modüller;

- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 02.06.2006 tarih ve 269 sayılı Kararı ile onaylanan, mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarında kademeli olarak yaygınlaştırılan 42 alan ve 192 dala ait çerçeve öğretim programlarında amaçlanan mesleki yeterlikleri kazandırmaya yönelik geliştirilmiş öğretim materyalleridir.
- Modüller, bireylere mesleki yeterlik kazandırmak ve bireysel öğrenmeye rehberlik etmek amacıyla öğrenme materyali olarak hazırlanmış, denenmek ve geliştirilmek üzere mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarında uygulanmaya başlanmıştır.
- Teknolojik gelişmelere paralel olarak amaçlanan yeterliği kazandırmak koşulu ile eğitim öğretim sırasında geliştirilebilir ve yapılması önerilen değişiklikler Bakanlıkta ilgili birime bildirilir.
- Örgün ve yaygın eğitim kurumları, işletmeler ve kendi kendine mesleki yeterlik kazanmak isteyen bireylerin internet üzerinden ulaşabileceği şekilde hazırlanır.
- Eğitim kurumlarında öğrencilere ücretsiz olarak dağıtılır.
- Hiçbir şekilde ticari amaçla kullanılamaz ve ücret karşılığında satılamaz.

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	ii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1	3
1. YORGAN ÖLÇÜLERİ	3
1.1. Standart Yorgan Ölçüleri	3
1.1.1. Tek Kişilik Yorgan	3
1.1.2. Çift Kişilik Yorgan	3
1.1.3. Bebek Yorganı (Çocuk Yorganı).....	3
1.1.4. Battal Boy	4
1.2. Yorgan Ölçüsü Belirleme.....	4
1.2.1. Ölçü Almada Kullanılan Malzemeler	4
1.2.2. Yorgan İçin Kumaş Ölçüsü Belirleme.....	4
1.3. Yorgan Dikiminde Kullanılan Malzeme ve Gereçler	5
UYGULAMA FAALİYETİ	11
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	13
ÖĞRENME FAALİYETİ-2	14
2. YORGAN ASTAR VE YÜZ KUMAŞI.....	14
2.1. Yorgan Kumaşlarının Özellikleri.....	14
2.1.1. Yorgan Kalite Nitelikleri	14
2.2. Yorgan Astar Kumaşını Hazırlama.....	15
2.3. Yorgan Yüz Kumaşını Hazırlama.....	15
UYGULAMA FAALİYETİ	16
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	22
ÖĞRENME FAALİYETİ-3	23
3. ASTAR VE YÜZ KUMAŞI BİRLEŞTİRME	23
3.1. Yorgan Astarı ile Yüz Kumaşını Birleştirme ve Dikme	24
UYGULAMA FAALİYETİ	25
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	28
CEVAP ANAHTARLARI.....	31
KAYNAKÇA	32

AÇIKLAMALAR

KOD	542TGD814
ALAN	El Sanatları Teknolojisi
DAL/MESLEK	Dekoratif Ev Tekstili
MODÜLÜN ADI	Yorgan Dikmeye Hazırlık
MODÜLÜN TANIMI	Kullanım yerine göre yorgan ölçülerini belirleme, yorgan astar ve yüz kumaşını hazırlama, yorgan astar ve yüz kumaşını birleştirme teknik çalışmalarının anlatıldığı öğrenme metaryelidir.
SÜRE	40/24
ÖN KOŞUL	Yorgancılık modülünü tamamlamış olmak
YETERLİK	Yorgan dikmeye hazırlık yapmak
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç: Gerekli ortam sağlandığında, yorgan ölçülerini belirleyip astar ve yüz kumaşını hazırlayarak yorganın astar ve yüz kumaşını birleştirebileceksiniz. Amaçlar: <ol style="list-style-type: none"> 1. Kullanım yerine göre yorgan ölçülerini belirleyebileceksiniz. 2. Yorgan astar ve yüz kumaşını hazırlayabileceksiniz. 3. Yorgan astar ve yüz kumaşını birleştirebileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Ortam: Yorgan dikimi için uygun aydınlık ve geniş bir atölye ortamı Donanım: Düz dikiş makinesi, overlok, çalışma masası, sandalye, yorgan malzemeleri, ütü, ütü masası ve yardımcı araç gereçler, kaynak kitaplar, elektronik bilgi kaynakları, kumaş örnekleri ve gereçler, çeşitli ürün katalogları, desen çizim araç gereçleri vb.
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Her faaliyet sonrasında o faaliyetle ilgili değerlendirme sorular ile kendinizi değerlendireceksiniz. Öğretmen, modül sonunda size ölçme aracı (soru-cevap)uygulayarak, modül uygulamaları ile kazandığınız bilgi ve becerileri ölçerek değerlendirecektir.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Bu modül sonunda edineceğiniz bilgi ve beceriler ile yorgan dikmeye kendizi hazır hissedeceksiniz.

Bir yorgancının en az 25 yıl emek verdiği bir işte nasıl bir pratiğe ve tecrübeye sahip olduğunu ifade etmek gerekir. Modülde geçen uygulama faaliyetleri, yorgancıların uygulamış oldukları çalışmalarla birebir aynıdır. Uygulanabilecek diğer yöntemler teknik bilgi olarak sunulmuştur.

Unutulmaya yüz tutmuş ve hakettiği değeri göremeyen yorgancılık sanatını, siz öğrencilerimizin emekleri ile yeniden canlandırmayı amaçlamaktayız. Bu modülün hepimize faydalı olacağını ümit ediyor, çalışmalarınızda başarılar diliyoruz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

Bu modül ile kullanım yerine göre yorgan ölçülerini belirleyebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Evinizde ve çevrenizdeki kullanılan yorganları boyutları açısından inceleyiniz.

1. YORGAN ÖLÇÜLERİ

1.1. Standart Yorgan Ölçüleri

Kullanım yerlerine göre yorganlar, çeşitli ölçülerde olur. Yorgan çeşitleri ve ölçüleri şöyledir:

1.1.1. Tek Kişilik Yorgan

Bir kişinin örtünebileceği büyüklükte, küçük yataklar için kullanılan yorganlardır.

Ölçüler:

En: 1,65 cm

Boy: 2,15 cm

1.1.2. Çift Kişilik Yorgan

İki kişinin örtünebileceği büyüklükte, büyük yataklar için kullanılan yorganlardır.

Ölçüler:

En: 1,90 cm

Boy: 2,20 cm

1.1.3. Bebek Yorganı (Çocuk Yorganı)

Genellikle bebek yatakları için kullanılan yorganlardır.

Ölçüler:

En: 90 cm

Boy: 1,40 cm

1.1.4. Battal Boy

Özel boyutlarda yorgan isteyen müşterinin vereceği ölçüye göre dikilen yorganlardır.

Ölçüler:

En: 2,10 cm

Boy: 2,40 cm

1.2. Yorgan Ölçüsü Belirleme

1.2.1. Ölçü Almada Kullanılan Malzemeler

Ölçü almada kullanılan malzemeler şunlardır:

- Mezur veya şerit metre
- Metre (**Resim 1.1**)
- Kalem
- Kağıt

Resim 1.1: Metre

1.2.2. Yorgan İçin Kumaş Ölçüsü Belirleme

Standart yorgan dikebilmek için ihtiyacımız olan kumaş ölçüleri aşağıda belirtilmiştir.

1.2.2.1. Tek Kişilik Yorgan Ölçüleri

1,65 cm'e 2,15 cm olan yorganlar için en az 15 cm fazlalık verilir:

- Yorgan yüzü için eni 1 m olan sire satenlerden 4,75 cm kumaş alınır.
- Yorgan yüzü için eni 2 m olan satenlerden 2,50 cm kumaş alınır.
- Yorgan astarı için eni 2 m olan mermerşahiden 2,50 cm kumaş alınır.

1.1.2.2. Çift Kişilik Yorgan Ölçüleri

1,90 cm'e 2,20 cm olan yorganlar için en az 15 cm fazlalık verilir:

- Yorgan yüzü için eni 1 m olan sire satenlerden 5 m kumaş alınır.
- Yorgan yüzü için eni 2 m olan satenlerden 2,50 cm kumaş alınır.
- Yorgan astarı için eni 2 m olan mermerşahiden 2,50 cm kumaş alınır.

1.2.2.3. Bebek Yorganı (Çocuk Yorganı) Ölçüleri

90 cm'e 1,40 cm olan yorganlar için en az 15 cm fazlalık verilir:

- Yorgan yüzü için eni 1 m olan sire satenlerden 1,75 cm kumaş alınır.
- Yorgan yüzü için eni 2 m olan satenlerden 1,35 cm kumaş alınır.
- Yorgan astarı için eni 2 m olan mermerşahiden 1,35 cm kumaş alınır.

1.2.2.4. Battal Boy Ölçüleri

2,10 cm'e 2,40 cm olan yorganlar için en az 15 cm fazlalık verilir:

- Yorgan yüzü için eni 1 m olan sire satenlerden 6,00 cm kumaş alınır.
- Yorgan yüzü için eni 2 m olan satenlerden 3,50 cm kumaş alınır.
- Yorgan astarı için eni 2 m olan mermerşahiden 3,50 cm kumaş alınır.

1.3. Yorgan Dikiminde Kullanılan Malzeme ve Gereçler

Yorganların yapımında kullanılan dolgu malzemeleri; pamuk, yün, kuş tüyü ve sentetik elyaflardır (**Resim 1.2, 1.3, 1.4**).

Resim 1.2: Pamuk

Resim 1.3: Yün

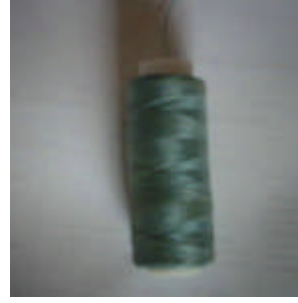

Resim 1.4: Elyaf

Yorganların dikiminde kullanılan iplikler; pamuk iplikleri, merserize iplikler ve sentetik ipliklerdir (**Resim 1.5, 1.6**).

Resim 1.5: Merserize iplikler

Resim 1.6: Naylon iplikler

Yorgancılıkta kullanılan gereçler, günümüze kadar önemli bir değişikliğe uğramamıştır.

En çok kullanılan gereçler şunlardır:

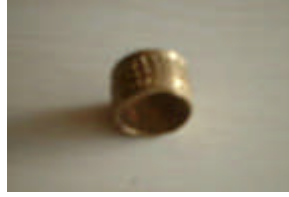
- İğneler (**Resim 1.7**)
- Yüksükler (**Resim 1.8**)
- Makaslar
- İplikler, çirpi ipi (**Resim 1.9**)
- Tebeşirler (**Resim 1.10**)
- Yorgan sopaları (**Resim 1.11**)

Resim 1.7: İğneler

1 Nu: Kalın, 2 Nu: Orta, 4 Nu: En ince

Yorgan iğneleri birden beşe kadar numaralıdır. Bir ve iki numaralı iğnelerle kaba işler yapılır. İnce işler için üç, dört ve beş numaralı iğneler vardır. Yorgancı ustalarının tercih ettiği iğnelerin başında, İngiliz malı “Rose” marka iğneler gelir. Çekoslovak ve Rus iğneleri de kullanılmaktadır.

Resim 1.8: Yüksük

Yorgancılar ucu açık yüksük kullanırlar (**Resim 1.8**). Dikiş makinelerinin icadından sonra yorganların bazı dikiş işlemleri bu dikiş makinelerinde yapılmaktadır.

Resim 1.9: Tebeşir

Resim 1.10: Çirpi ipi

Resim 1.11: Yorgan sopaları

Yorgancılar, yorganlarını rahatça yayabilecekleri geniş setler üzerinde çalışırlar. Aynı mekanlarda pamuk atma işi de yapılabilirler (**Resim 1.12, 1.13**).

Resim 1.12: Geniş setler

Resim 1.13: Geniş setler

Pamuk tartmak için kullanılan kantar 70 kiloya kadar tartabilmektedir (**Resim 1.14**).

Resim 1.14: Kantar

Resim 1.15: Maskenin iç kısmı

Ayrıca her yorgancının sağlığı açısından mutlaka kullanması gereken bir malzeme de maskedir (**Resim 1.15**). Pamuk yorgan içine yerleştirildikten sonra içine eşit dağıtmak için çırpılırken özellikle kullanılması gerekmektedir. Hatta pamuğu hallaçlarken daha fazla özelliğe sahip, çok fonksiyonlu maskeler kullanılmaktadır.

Resim 1.16: Hallaç yayı ve tokmağı

Yorgan, yastık ve döşeklerin içine konulan pamukları atmak için kullanılan hallaç yaylarını (**Resim 1.16**) ve tokmaklarını da kısaca tanıtmakta yarar vardır. Hallaç yayları ahşap bir “yay” ve buna bağlı koyun bağırsağından yapılan “kiriş”, gene ahşap bir bölüm olan “tanbura”, tanburanın ucunda yayla birleştiği kısım “laumba” vardır. Kirişin gerginliğini ayarlamaya yarayan bir “çubuk” bulunur. Kiriş gergin olunca sesi tiz çıkar ve

pamukları ince atar. Ayrıca yayın üzerinde, kolun sokulduğu “kolluk” denilen bez tutanak vardır. Hallaç, sol kolunu bu kolluğa sokarak yayı tutar. Bu tokmakla pamukların içine daldırıldığı kirişe vurur. Titreşen kiriş pamukları parçalar, yani atar. Hallaç tokmağı şimşir ağacından yapılır. Uzun boyunlu bir şişeye benzetilebilir.

Günümüzde yay ve tokmakların yerini hallaç makineleri almıştır (**Resim 1.17- 1.18**).

Resim 1.17: Hallaç makinesi (şu anda kullanılan)

Resim 1.18: Hallaç makinesi (tezgaha pamuk koyuluyor)

UYGULAMA FAALİYETİ

Yorgan iç dolgusundaki malzemeler ile dikiminde kullanılan iplik örneklerini toplayarak dosya hazırlayınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Yorgan iç dolgusunda kullanılan malzemeleri araştırınız.	➤ Araştırmacı olunuz.
➤ Yorgan iç dolgusunda kullanılan malzemelerden örnek parçalar bulunuz.	➤ Yaratıcı olunuz.
➤ Yorgan dikiminde kullanılan iplik çeşitlerini araştırınız.	➤ İnternette araştırma yapınız.
➤ Yorgan dikiminde kullanılan iplik çeşitlerinden örnek parçalar bulunuz.	➤ Çevrenizdeki yorgancıları geziniz.
➤ Temin ettiğiniz malzemeleri küçük numuneler hâlinde A4 kâğıtlarına yapıştırarak dosya oluşturunuz.	➤ Yazılı ve görsel basını takip ediniz.
	➤ Planlı çalışınız.
	➤ Zamanınızı verimli kullanınız.

KONTROL LİSTESİ

Aşağıda hazırlanan değerlendirme ölçeğine göre Uygulama Faaliyeti 1’de yaptığınız programı değerlendiriniz. Gerçekleşme düzeyine göre “Evet-Hayır” seçeneklerinden uygun olanı işaretleyiniz.

Değerlendirme Ölçütleri		Evet	Hayır
1	Yorgan iç dolgusunda kullanılan malzemeleri araştırdınız mı?		
2	Yorgan yapımında kullanılan dolgu malzemelerinden örnekler topladınız mı?		
3	Yorgan dikiminde kullanılan iplik çeşitlerinden örnek parçalar topladınız mı?		
4	Temin ettiğiniz malzemeleri küçük numuneler hâlinde A4 kâğıtlarına yapıştırarak dosya oluşturduunuz mu?		

DEĞERLENDİRME

Yapılan değerlendirme sonunda “Hayır” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınız “Evet” ise “Ölçme ve Değerlendirme” ye geçiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

- Standart çift kişilik yorgan ölçüleri aşağıdakilerden hangisidir?
A) 1,90 cm'e 3,00 cm
B) 1,90 cm'e 2,20 cm
C) 1,65 cm'e 2,15 cm
D) 2,10 cm'e 2,40 cm
- Standart tek kişilik yorgan ölçüleri aşağıdakilerden hangisidir?
A) 1,65 cm'e 2,15 cm
B) 1,90 cm'e 2,20 cm
C) 2,10 cm'e 2,40 cm
D) 1,90 cm'e 3,00 cm
- Standart bebek yorganı ölçüleri aşağıdakilerden hangisidir?
A) 90 cm'e 1,40 cm
B) 2,10 cm'e 2,40 cm
C) 1,90 cm'e 2,20 cm
D) 1,65 cm'e 2,15 cm
- Yorgan, yastık ve döşeklerin içine konulan pamukları kabartmak için kullanılan gercin adı nedir?
A) Yüksük
B) Hallaç
C) Yorgan sopaları
D) Çirpi ipi
- Hallaç yaylarında ahşap "yay"ına bağlı, koyun bağırsağından yapılan bölümüne ne ad verilir?
A) Çubuk
B) Hallaç
C) Tanbura
D) Kiriş
- Yorgancılar ucu açık ..... kullanırlar. Cümlesinde boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?
A) Hallaç
B) Yorgan sopaları
C) Yüksük
D) Tanbura

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

AMAÇ

Uygun ortam sağlandığında, yorgan astar ve yüz kumaşını hazırlayabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Yorgan astar ve yüz kumaşlarının özelliklerini araştırınız.

2. YORGAN ASTAR VE YÜZ KUMAŞI

2.1. Yorgan Kumaşlarının Özellikleri

Yorganlarda kullanılan kumaş çeşitleri, yorgan astarında ve yüzünde kullanılan kumaşlar olarak ikiye ayrılır.

Yorgan astarlarında kullanılan kumaşlar; mermerşahi denilen ince dokunmuş bezler, patiskalar ve Amerikan bezleridir.

Yorgan yüzlerinde kullanılan kumaşlar; ipek saten, pamuk saten, deri saten, kadife, basma ve diğer çeşit kumaşlardır.

2.1.1. Yorgan Kalite Nitelikleri

Kalite nitelikleri tablosu; bitmiş ürüne kaliteli denilebilmesi için aranacak çeşitli ölçüt ve ölçülerin belirlendiği tablodur (Standart ve toleransların belirlendiği tablo).

Aşağıda çift kişilik bir yorganın kalite nitelikleri tablosunu görüyorsunuz:

Kalite Nitelikleri				
Ürün: Çift kişilik yorgan				
İşlem Basamağı: Yorganı dikime hazırlamak				
Çalışma Aracı: Düz dikiş makinesi				
Kalite niteliği		Model 1		
Nu	Tanımlama	Standart (cm)	Tolerans (cm)	
			+	-
1	Yorganın eni	1,90	3	3
2	Yorganın boyu	2,20	3	3
3	Pamuk doldurmak için açık bırakılan yer	75	1	1
4	Dikiş payları	1,5	0,5	0,5
5	Kenar sıra dikişleri	15	3	1
Çalışan	tarih	sayfa		
Kontrol edildi	tarih	sonraki sayfa		

Tablo 2.1: Kalite nitelikleri tablosu

2.2. Yorgan Astar Kumaşını Hazırlama

Yorgan astar kumaşını hazırlarken yorgancılar çok pratik bir yöntem bulmuşlardır. Normalde kesim masasında yapılması gereken işlemi kolaylaştırmışlardır. Öncelikle yapılacak yorganın ölçülerine göre yorgan astarlık kumaşın enini metreyle ölçüp kenarından makasla çitlatıp ucundan asılarak yırtıyorlar. Boy ölçüsü ise daha sonra (yüz kumaşıyla birleştirirken) tespit edilmek üzere olduğu gibi bırakılır. Konunun ayrıntısını uygulama faaliyetinde öğreneceksiniz.

2.3. Yorgan Yüz Kumaşını Hazırlama

Aynı pratik yöntemi yorgan yüz kumaşı hazırlarken de uyguluyorlar. Yorganın ölçülerine göre yüz kumaşının öncelikle en ölçüsünü dikiş paylarını dikkate alıp işaretleyerek yorgan yüz kumaşının kenarından fazla olan payı kumaşın kenarını takip ederek keserek çıkartılır.

Yorganın boyu da dikiş payları dikkate alarak işaretlenir, bir miktar makasın ucuyla kesilir.

Makasın ucuyla kesilen yerden iplik çekilir ve tekrar makasla kesilir.

UYGULAMA FAALİYETİ-1

Yukarıda verilen öğrenme faaliyetinde verilen bilgiler doğrultusunda bebek yorganı (çocuk yorganı 90 cm x 140 cm) ölçülerine göre bir kalite nitelikleri tablosu oluşturunuz.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Kalite nitelikleri tablosu nedir? Araştırınız.	➤ Araştırmacı olunuz.
➤ Bebek yorganında kullanılacak ölçüleri tespit ediniz.	➤ Yaratıcı olunuz.
➤ Bebek yorganında kullanılacak ölçüler ve toleransları nelerdir? Araştırınız.	➤ İnternette araştırma yapınız.
➤ Bu bilgiler birikimini tablo hâline getiriniz.	➤ Çevrenizdeki yorgancıları dolaşınız.
	➤ Yazılı ve görsel basını takip ediniz.
	➤ Planlı çalışınız.
	➤ Zamanınızı verimli kullanınız.

UYGULAMA FAALİYETİ-2

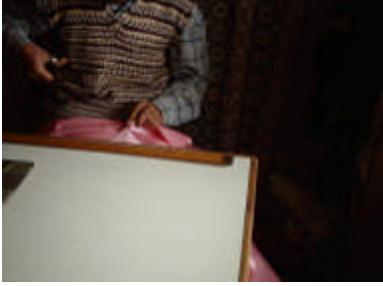

Yorgan astar kumaşını hazırlama faaliyetini işlem basamaklarına göre yapınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Yapılacak yorganın ölçülerine göre yorgan astarlık kumaşın enini metreyle ölçünüz.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Bu ölçümleri bir kesim masasında yapabilirsiniz.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Önce en ölçüsü alınız ve kenarından makasla çitlatılıp ucundan asılarak yırtınız (Resim 2.1).	 <p>Resim 2.1</p>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Boy ölçüsünü daha sonra (yüz kumaşıyla birleştirirken) tespit edilmek üzere olduğu gibi bırakınız.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Astarlık kumaş kesim masasına sererek ölçü kadar kesmek tekniğe daha uygundur. Fakat yorgancılar bu yöntemi pratik bir teknik olarak geliştirmişlerdir. ➤ Astarlık kumaş kesmek yerine yırtılmasının sebebi; daha pratik olması ve astarlık kumaşların dokumasının düzgün olmasıdır. Eğer yıtmadan kesilirse en ufak bir kaymada eğrilik oluşabilir ve dikerken eğri olabilmektedir.

UYGULAMA FAALİYETİ-3

Yorgan yüz kumaşını hazırlama faaliyetini işlem basamaklarına göre yapınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Yapılacak yorganın ölçülerine göre yüz kumaşının öncelikle en ölçüsünü dikiş paylarını dikkate alarak işaretleyiniz (Resim 2.2).	 <p>Resim 2.2</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Yapılacak yorganın ölçülerine göre yüz kumaşını öncelikle en ölçüsü kadar metreyle kesim masası üzerinde ölçünüz. ➤ Dikkatli ve titiz çalışınız.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Yorgan yüz kumaşı kenarından fazla payını keserek çıkarınız (Resim 2.3).	 <p>Resim 2.3</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Kesim yapmadan önce yüz kumaşını çizim sabunu ile çiziniz. ➤ Çizim sabununuzun ince çizim yapmasına dikkat ediniz.

<p>➤ Yorganın boyunu dikiş paylarını dikkate alarak işaretleyiniz (Resim 2.4).</p>	 <p style="text-align: center;">Resim 2.4</p> <p>➤ Ölçüm işlemlerini kesim masası üzerinde yapınız.</p>
<p>➤ Yorganın boy ölçüsünü işaretleyip bir miktar makasın ucuyla kesiniz (Resim 2.5).</p>	 <p style="text-align: center;">Resim 2.5</p> <p>➤ Kesim işlemini kesim masası üzerinde yapabilirsiniz.</p>
<p>➤ Makasın ucuyla kesilen yerden iplik çekiniz (Resim 2.6).</p>	 <p style="text-align: center;">Resim 2.6</p> <p>➤ İplik çekme işlemini iğne kullanarak yapınız.</p>

<p>➤ İplik çekilen yerden makasla bir miktar kesiniz (Resim 2.7).</p>	 <p>Resim 2.7</p> <p>➤ Kumaşın dokumasının düzgünlüğüne dikkat ediniz.</p>
<p>➤ Bir miktar kestikten sonra tekrar iplik çekiniz (Resim 2.8).</p>	 <p>Resim 2.8</p> <p>➤ Kumaşın dokumasının düzgünlüğüne dikkat ediniz.</p>
<p>➤ Sonra tekrar makasla kesiniz (Resim 2.9).</p>	 <p>Resim 2.9</p>

- Yorgan boyu kadar işlemi tekrar ediniz (Resim 2.10).

Resim 2.10

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıda verilen cümlelerdeki boşlukları uygun şekilde doldurunuz.

1. Yorganlarda kullanılan kumaş çeşitleri: ..... ve yüzünde kullanılan kumaşlar olarak ikiye ayrılır.
2. Yorgan astarlarında kullanılan kumaşlar: ..... denilen ince dokunmuş bezler, patiskalar ve Amerikan bezleridir.
3. Yorgan yüzlerinde kullanılan kumaşlar; saten çeşitleri, ..., basma ve diğer çeşit kumaşlardır.
4. ....: Bitmiş ürüne kaliteli denilebilmesi için aranacak çeşitli ölçüt ve ölçülerin belirlendiği tablodur.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-3

AMAÇ

Uygun ortam hazırlandığında, yorgan astar ve yüz kumaşını birleştirebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Yorgancılıkta kullanılan astar ve yüz kumaşı örneklerini araştırınız. Sınıfta arkadaşlarınızla inceleyiniz.

3. ASTAR VE YÜZ KUMAŞI BİRLEŞTİRME

Yorgan dikişinde ilk adım, astar ile yüzü iç içe gelecek şekilde yerleştirilen yorgan yüzünün dört bir yanından makinede dikilmesiyle başlar. Buna ‘peyim dikimi’ denir.

Yorgan astarlarında kullanılan bazı kumaş çeşitleri ve dokuma özellikleri şöyledir:

- **Mermersahi:** Tülbende benzeyen ancak daha sık dokunmuş, beyazlatılmış ve yumuşak tuşeli bir kumaştır. Genellikle 30/1 Ne iplikten 23 -25 çözü/cm, 16-18 atkı/cm sıklıklarda ve yaklaşık 80 -85 gr/m ağırlıkta dokunur.
- **Patiska:** Hasse adıyla da bilinen bezayağı örgülü, beyazlatılmış, hafif gramajlı, iç çamaşırlarında ve işleme yapmak için kullanılan bir pamuklu kumaştır.

Uygulanan apre türüne göre yumuşak ya da diri tutumlu olabilir. Çok ince işlemelik patiskalarda 60-80 Ne atkı, cm’de 84-140 sıklıkta, 56-66 Ne çözü, cm’de 80-100 sıklıkta kullanılabilir. Günlük kullanım için dokunan patiskalarda ise 20-30 Ne çözü ve atkıdan cm’de 20-36 sıklıklarda dokunan yapılar uygulanmaktadır.

Yorgan yüzlerinde kullanılan bazı kumaş çeşitleri ve dokuma özellikleri şöyledir:

- **Saten:** Pamuklu saten, 5’li atkı sateni örgüde dokunan parlak ve yumuşak yüzeyli bir kumaştır. Çeşitli kalitelerde beyazlatılmış, merserize edilmiş, siyaha boyanmış ya da desen basılmış olarak üretilir. 20/1 – 36/1 veya 30/2 – 48/2 Ne çözü, 12/1 – 20/1 veya 30/2 Ne atkı ipliği kullanılabilir.
- **Saten (ipek saten):** Asetat, floş ve ipek ipliğinden dokunan bu kumaşlara halk arasında, ipek saten denilmektedir. Çözü takviyeli kumaş yapısında, yüzü ve arkası farklı renkte çift yüzlü satenler de dokunmaktadır. Asetat ve floş

ipliğinden dokunan satenler 75-150 denye iplikten, 5'li ve 8'li saten örgüde dokunurlar.

- **Basma:** Çeşitli basit ve karmaşık desenlerin baskı yoluyla pamuklu bezayağı kumaşa uygulanmasıyla elde edilen desenli kumaşlara basma adı verilir. Bu amaçla 20 numaradan (Ne) 36 numaraya kadar çeşitli iplikler kullanılmaktadır. Ayrıca, pamuk/polyester, pamuk/viskon karışımı ipliklerden yapılmış kumaşlar da baskı yoluyla renklendirilebilirler. Ancak bu kumaşlar daha çok emprime olarak tanınırlar.

Baskı, beyazlatılmış kumaşa baskı ruloları ya da baskı çerçeveleri yardımıyla boyaların desene göre, üst üste uygulanmasıyla gerçekleştirilir. Son zamanlarda transfer baskı tekniği de geliştirilmiş olmakla birlikte bu pahalı bir yöntemdir.

3.1. Yorgan Astarı ile Yüz Kumaşını Birleştirme ve Dikme

Astar ve yüz kumaşı tersinden üst üste gelecek şekilde yerleştirilir ve makinede dikilir. Astar kumaşından fazla kalan pay yırtılarak kesilir. Dört tarafı dikilerek peyim dikişi tamamlanır.

UYGULAMA FAALİYETİ

Aşağıdaki işlem basamaklarına göre astar ve yüz kumaşını birleştirerek dikişinizi.

İşlem Basamakları	Öneriler
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Çalışma için uygun ortam sağlayınız.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Aydınlık ve geniş ortam hazırlayınız.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Dikiş makinesinin iğnesini takıp ipliği geçirin.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Güvenlik için makine kullanma talimatına uyunuz.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Mekiğe iplik geçirip makineye yerleştirerek makinenin dikiş ayarını kontrol ediniz.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Mekiğin düzgün sarılamasına özen gösteriniz.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Astar ve yüz kumaşını tersinden üst üste gelecek şekilde yerleştiriniz.	<div data-bbox="813 961 1222 1297"></div> <p>Resim 3.1</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Birleştirme işlemlerini masa üzerinde yapabilirsiniz. ➤ Astar ve yüz kumaşını üst üste yerleştirip iğneleyebilirsiniz. ➤ Toplu iğneği ağzınıza almayınız.

- Astar ve yüz kumaşını makine ayağı altına yerleştiriniz.

Resim 3.2

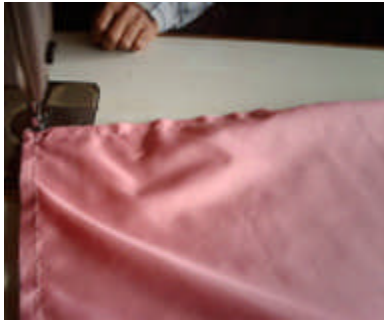
- Kumaşı makine ayağının altına yerleştirirken kaymamasına dikkat ediniz.

- Peyim dikimini yapınız (Dikiş payı 1,5 cm olacak şekilde makinede dikişiniz.).

Resim 3.3

- Dikiş payı 1,5 cm olarak çizim sabunu ile çiziniz.
- Ayrıca saten yüz ve pamuklu astar birleşirken saten kumaş çekme yapabileceğinden hafifçe çektirerek dikişiniz.

<p>➤ Yorgan yüz ve astar kumaşı birleştirme işlemini bitirdikten sonra astar kumaşındaki fazla payları yırtarak atınız.</p>	 <p>Resim 3.4</p>
<p>➤ Dikişin bittiği yeri pekiştiriniz, köşeden tekrar dikmeye başlayınız.</p>	 <p>Resim 3.5</p> <p>➤ Köşe dikişlerinin düzgün olmasına dikkat ediniz.</p>
<p>➤ Yorgan yüz ve astarlık kumaşın dört tarafını (dört köşesini de) dikdikden sonra pekiştirme dikişi yapınız.</p>	 <p>Resim 3.6</p> <p>➤ Daha sonra sökülme riskine karşı pekiştirme dikişini yapmayı unutmayınız.</p>

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıda verilen cümlelerdeki boşlukları uygun şekilde doldurunuz.

1. .... tülbende benzeyen ancak daha sık dokunmuş, beyazlatılmış ve yumuşak tuşeli bir kumaştır.
2. .... hasse adıyla da bilinen bu kumaş, bezayağı örgülü, beyazlatılmış, hafif gramajlı, iç çamaşırlarında ve işleme yapmak için kullanılan bir pamuklu kumaştır.
3. .... 5'li atkı sateni örgüde dokunan parlak ve yumuşak yüzeyli bir kumaştır.
4. Asetat, floş ve ipek ipliğinden dokunan bu kumaşlara halk arasında, ... denilmektedir.
5. Çeşitli basit ve karmaşık desenlerin baskı yoluyla pamuklu bezayağı kumaşa uygulanmasıyla elde edilen desenli kumaşlara ..... adı verilir.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise Modül Değerlendirme'ye geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

PERFORMANS TESTİ (YETERLİK ÖLÇME)

Modül ile kazandığınız yeterliği aşağıdaki ölçütlere göre değerlendiriniz.

Bebek yorganı ölçülerinde yorgan astar ve yüz kumaşı birleştiriniz (Bu aşamaya kadar getirip bırakınız. İşlemin devamı sonraki modülün değerlendirmesinde istenecektir.).

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Bebek yorganı ölçülerine göre astar kumaşı hazırlayınız.	➤ Araştırmacı olunuz.
➤ Bebek yorganı ölçülerine göre yüz kumaşı hazırlayınız.	➤ Yaratıcı olunuz.
➤ Makineyi dikişe hazırlayınız.	➤ Planlı çalışınız.
➤ Astar ve yüz kumaşını iğneleyip dikişiniz.	➤ Zamanınızı verimli kullanınız.
	➤ Makinenin kullanma talimatına uyunuz.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise diğer modüle geçmek için öğretmeninize başvurunuz.

KONTROL LİSTESİ

Aşağıda hazırlanan değerlendirme ölçeğine göre performans testinde yaptığınız programı değerlendiriniz. Gerçekleşme düzeyine göre “Evet-Hayır” seçeneklerinden uygun olanı işaretleyiniz.

Değerlendirme Ölçütleri		Evet	Hayır
1	Bebek yorganı ölçülerine göre astar kumaşı hazırladınız mı?		
2	Bebek yorganı ölçülerine göre yüz kumaşı hazırladınız mı?		
3	Makineyi dikişe hazırladınız mı?		
4	Astar ve yüz kumaşını iğneleyip diktiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Yukarıdaki performans testini kendinize uygulayınız. Performans değerlendirmede “hayır” cevaplarınız var ise modülü tekrarlayınız. Modülü başarı ile bitirmişseniz ve amaçlanan yeterliği kazandıysanız bir sonraki modüle geçebilirsiniz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ-1'İN CEVAP ANAHTARI

1	B
2	A
3	A
4	B
5	D
6	C

ÖĞRENME FAALİYETİ-2'NİN CEVAP ANAHTARI

1	Astar
2	Mermerşahi
3	Kadife
4	Kalite nitelikleri tablosu

ÖĞRENME FAALİYETİ-3'ÜN CEVAP ANAHTARI

1	Mermerşahi
2	Patiska
3	Pamuklu saten
4	İpek saten
5	Basma

KAYNAKÇA

- DUMAN Mustafa, Geleneksel Türk Yorgancılık Sanatı, İstanbul, 2007.
- Mersin Yorgan Dikimevi, Aydın
- http://www.gundemkumas.com/kumas_cesitleri